

get unitas cultus, reperiuntur sinceri catholici pietatem ferventius colentes, et fortasse abundantius quam in illis apud quas viget libertas cultuum. Deinde, melius est omnes catholicos esse, ac proinde in via salutis æternæ, quamvis horum plurimi tepide vitam christianam agant, cum eis præsto sint auxilia et incitamenta ad resipiscendum in vita et in morte. Unde in natione, in qua viget unitas, sunt et christiani ferventiores, qui sunt in natione, in qua viget libertas; et præterea, omnes sunt in via facili salutis, quod in postrema non habet locum.

Ad quartum. Experientia quotidiana nimis ostendit, hanc assertionem prorsus falsam esse: quandoquidem videmus in Galia, Italia, aliisque nationibus libertati cultuum subjectis, catholicam Ecclesiam, ejusque ministros majoribus restrictionibus, et vexationibus subijci, minorique independentia potiri quam in nostra Hispania, quæ unitati cultus adhæret. Imo vero, in Hispania ipsa, Ecclesia tum maxime vexatur, ac contra ejus independentiam, et jura attentatur, dum rempublicam gerunt illi, qui libertatem cultus tuentur, ac magnopere extollunt, et in votis habent.

ARTICULUS TERTIUS.

De Christi Ecclesia, prout est organum veræ religionis.

Amplissima est hæc tractatio, quam evolvere theologorum est munus. Quamobrem, simulque brevitate lege coacti, nos eam summis tantum labris delibabimus, ut tyro christianæ Ethicæ, Ecclesiæ jura, hominisque officia præcipua erga illam possit agnoscere.

§ I.

De Ecclesiæ constitutione et natura.

Ut ergo Ecclesiæ constitutionem et naturam, per summa capita attingamus,

1.º Christus Dominus in terris visus est, et cum hominibus conversatus est, ut hominis lapsum repararet, hominemque eveheret ad supernam illam beatitudinem videndi Deum si-

culi est, a qua per peccatum protoparentis defecerat. Hujus rei gratia instituit religiosam societatem pro omnibus hominibus et temporibus usque ad consummationem seculi; quam quidem societatem fidei doctrina, sacramentis, aliisque mediis, et auxiliis communivit, quamque ipsemet Christus invisibiliter, visibiliter vero in terris per ejus Vicarium Summum Pontificem regit, fovet atque conservat. Atque ejusmodi societas religiosa Ecclesiam catholicam constituit, extra quam salus esse nequit, et quam poinde amplecti et profiteri cuncti homines obligantur. Cujus rei gratia,

2.º *Visibilem* Ecclesiam Christus effecit, quippe frustra nea existeret ejus fundatio, nisi ab homine facile et tuto posset agnosci et dijudicari. Dijudicatur autem et agnoscitur apud homines, potissimum ex unitate, sanctitate, apostolicitate, catholicitate, quæ idcirco dicuntur notæ veræ Ecclesiæ a Christo constitutæ, quæ est, et dicitur,

a) *Una*: 1.º unitate corporis sub uno capite Christo in cælis, ejusque Vicario in terris: 2.º unitate fidei, et doctrinæ: 3.º unitate mediorum seu sacramentorum, et cultus, quibus ad unum, eundemque finem supernaturalem homines diriguntur. *Unus Dominus, una fides, unum baptisma.*

b) *Sancta*: 1.º Sanctitate multorum membrorum, quæ vel manifeste apparet, vel miraculis ostenditur: 2.º ratione doctrinæ et sacramentorum, quæ sanctitatem edocent et producant.

c) *Catholica*: 1.º ratione doctrinæ, quæ eadem, ac sibi perpetuo constans existit apud quævis tempora, loca, et personas: 2.º ratione loci, et personarum, quatenus omnes gentes, populos, ac cujusvis conditionis personas complectitur, et ad se vocat.

d) *Apostolica* denique; quia ab Apostolis fundata et propagata, ad nos usque pervenit perpetua et constanti successione Episcoporum, qui vel Apostolis subrogati sunt, vel ab eisdem ordinati, et missi.

3.º *Forma* Ecclesiæ est theocratia monarchica, simul cum aristocratica, et democratica. *Theocratia*, quia ejus supremum caput ac Princeps monarcha est ipsemet Christus, verus Deus, et homo, a quo præcipua et absoluta auctoritate, Ecclesia regitur et gubernatur. *Monarchica*, non modo quia Christus, ut nunc diximus, est supremus et absolutus ejus

monarchia et Princeps absoluta auctoritate præditus; sed etiam quatenus supremam, ac independentem auctoritatem regendi et gubernandi Ecclesiam in terris, commisit et tradidit Petro, ejusque successoribus Romanis Pontificibus. *Aristocratica*, quatenus Christi Vicarius, in partem sollicitudinis et ministerii gubernationis, adsciscere tenetur Episcopos, quos *Spiritus Sanctus posuit regere Ecclesiam Dei*. *Democratica* demum, tum quatenus summus Pontifex electione non jure hæreditario creatur; tum etiam quia et ipse, et Episcopi, et sacerdotes cum aliis ministris, ex omni populo, tribu, lingua, ac ex quavis conditione assumuntur. Cæterum, in electione Romani Pontificis, sola designatio personæ ad homines eligentes spectat; ast potestas ipsa gubernandi et regendi Ecclesiam, eidem a Christo ipso immediato conferitur.

4.º *Finis* Ecclesiæ, quoad vitam præsentem est perfectio spiritualis hominis, ac ejus sanctificatio moralis per gratiam supernaturalem Dei, ac bona opera, quæ ex illa proficiuntur. Quoad vitam futuram, est consecutio seu possessio supernaturalis Dei per intuitionem divinæ essentiæ. *Media* præcipua in hos fines asequendos ab ipso Christo ordinata et constituta, sunt fides, gratia, sacramenta, et cultus divinus.

Ex hucusque expositis circa Ecclesiæ constitutionem et naturam,

Inferitur 1.º eam esse societatem, quæ gaudet omnimoda independentia a quavis auctoritate humana, seu civili societate; siquidem tota quanta est, jure divino, ac Dei voluntate et potestate consistit, quoad foundationem, propagationem, formam, doctrinam, cultum, sacramenta, finem, et mediâ. Potestas autem Dei et jus divinum, humanæ potestati, aut juri civili non subjacent.

Inferitur 2.º plenum ac perfectissimum ordinem hierarchicum præfatæ Ecclesiæ jure divino competere, qui hierarchicus ordo, ex summo Pontifice, Episcopis, sacerdotibus, ac inferioribus ministris coalescit et exurgit; quorum proinde potestas, in his quæ ad vitam spiritualem membrorum Ecclesiæ, hujusque gubernationem spectant, a nulla auctoritate humana imminuit potest, aut licite coarctari.

Inferitur 3.º Ecclesiam Christi vitam sibi propriam habe-

re, simulque proprium et peculiarem organismum, quorum conservationem, incrementum, et expansionem, triplici potissimum ministerio perficit; quapropter sibi vendicat,

a) *Ministerium doctrinale* seu ministerium verbi Dei, quod ab Ecclesiæ ministris exercetur, ab unoquoque juxta proprium gradum seu conditionem, idque sive per prædicationem Evangelii, sive per decisiones doctrinales, interpretationem Scripturæ, proscriptionem errorum.

b) *Ministerium sacerdotale*, quo nomine designatur administratio sacramentorum, aliorumque mediæ, quibus supernaturalibus gratia hominibus confertur, sive hæc interim sacramenta et mediæ salutis a simplicibus sacerdotibus, ac Episcopis, aut ab aliis ministris administrantur aut conferantur.

c) *Ministerium legale*, seu ferendi leges, tum ad promovendam sanctitatem morum, tum ad conservandam, fovendam unionem, et subordinationem membrorum Ecclesiæ, tum denique ut Ecclesiæ de idoneis ministris provideatur, qui apud fideles et infideles triplex hocce ministerium congrue exercere valeant.

Inferitur 4.º Christi Ecclesiam constituisse societatem religiosam, quæ naturalis, simul ac supernaturalis existit. *Naturalis* quidem appellari potest, tum quatenus coalescit ex hominibus, quos perficiendos assumit, non destruendos, cum supernaturalis gratia non destruat sed perficiat naturam; tum præsertim quatenus adimplet insitam homini aspirationem ad infinitum, et veluti connaturalem propensionem ad cultum Deo exhibendum. *Supernaturalis* vero, quia ejus institutio, propagatio, finis, doctrina, sacramenta vires naturæ superant, et a Deo auctore gratiæ profluxere et profluunt. Quinimo, catholica Ecclesia constituit societatem omnium perfectissimam, ac veluti *ideale* illud societatis universalis a veteribus quibusdam philosophis, quos inter eminent Plato et Cicero, in votis habitæ et adumbratæ; quoniam ea est quæ hominem primæve integritati et dignitati restituit, ipsum disponit ac evehit ad altissimum illum finem intuendi Deum facie ad faciem, ac proinde primam Veritatem, in qua continentur omnes veritates; profundissima mysteria quæ in humana natura latent, explicat; hominis menti illustrationem, voluntati vires ad bonum morale, cordi amorem

et sacrificium confert, infundit, inspirat; imperium pacis et justitiæ, violentiæ et belli imperio substituere amat, et præcipit; veram æqualitatem et fraternitatem inter homines prosequitur, dum ad se vocat universum humanum genus, homines cunctos cujusque nationis, aut conditionis existant, in sinu suo excipiendo, imo et quærendo per suos ministros usque ad sanguinis effusionem.

§ II.

De juribus Ecclesiæ, hominumque officiis ex eis emanantibus.

Ex constitutione et natura Ecclesiæ superiori paragrapho expositis, difficile non est colligere quænam sint præcipua jura, quæ ipsi competunt, ac proinde quænam sint hominis officia seu obligationes erga ipsam; cum obligatio seu officium, alterius partis juri necessario respondeat. Itaque

1.º Ecclesia jus habet prædicandi Evangelium ubique terrarum. Etenim, eo ipso quod Christus Ecclesiam constituit tamquam societatem religiosam universis hominibus necessariam ad vitam æternam, inest Ecclesiæ jus divinum se ipsam propagandi ac diffundendi per cunctas mundi plagas et regiones, ut ab universis hominibus possit agnosci. Quin et ipsemet Christus jus hocce ac munus eidem expressis verbis injunxit, dum Apostolis dixit: *Euntes docete omnes gentes... docentes eos servare quæcumque mandavi vobis.* Igitur, sive spectemus ordinationem et præceptum Christi, *cui data est omnis potestas in cælo et in terra*, sive spectemus finem et objectum foundationis Ecclesiæ, doctrinam necessario credendam, atque præcepta servanda ad æternam hominum salutem, quæ non nisi prædicatione Evangelii cognosci et obtineri queunt, evidens fit Ecclesiam sibi vindicare jus divinum ad prædicationem Evangelii quoad homines universos.

Huic juri Ecclesiæ respondet ex parte privatorum hominum, gravissima obligatio seu officium amplectendi fidem, et mandata Christi, statim ac ea, ut Christi agnoverint, vel agnoscere potuerint. Ex parte vero eorum qui præsent aut regunt societatem civilem, respondet præterea officium non obsistendi prædicationi Evangelii, imo eandem protegendi

ac fovendi; quæ quidem obligatio gravius urget Principes jam christianos, tum quia hoc obsequium debent Ecclesiæ ob beneficia multiplicia, quæ ex eadem reportarunt, et reportant; tum quia ex proprio officio tenentur protegere et fovere quicquid in bonum subditorum cedit.

Præterea, ex præfato jure Ecclesiæ derivatur ad ipsam et ad Principes catholicos, jus expugnandi Principes eos qui prædicationi Evangelii obsistunt. Nam si Ecclesia jus habet ubique, ac proinde in data natione prædicandi fidem Christi, injuriam patitur ab eo qui hocce violenter impedit, proindeque vicissim Ecclesia ejusque filii jure gaudent injuriam repellendi.

2.º Ecclesia jus habet condendi leges ad congruam societatis fidelium gubernationem, eorundemque spirituale bonum. Hæc potestas Ecclesiæ collata est ab ipso Christo, ut constat apertissime in Sacra Scriptura et consecrarium necessarium existit constitutionis et organismi Ecclesiæ, quæ utpote societas in suo ordine perfectissima, potestatem legislativam suæ naturæ respondentem, necessario, sibi vendicat, ita ut ejus leges non modo vim præceptivam, sed coactivam quoque obtineant, quippe jus habet easdem sanciendo pœnis spiritualibus, idque mandato, et jure divino, prout ex Evangelio, et Apostolorum doctrina, et factis, satis constat.

Cui sane Ecclesiæ juri respondet ex parte membrorum ejus, cujuscumque sint conditionis: 1.º *officium obedientiæ* et submissionis; quoniam si Ecclesia a Christo Domino potestatem legislativam accepit, Christi ordinationem transgrediuntur qui ejus legibus non parent, ita ut qui *Ecclesiam non audierit*, sive Princeps sit, sive simplex fidelis, haberi possit *sicut ethnicus et publicanus.* 2.º *Officium libertatis* ex parte magistratuum seu potestatis civilis. Et revera quidem, si fideles omnes, cujusvis sint gradus et conditionis, obedire tenentur legibus Ecclesiæ utpote ad bonum spirituale ipso- rum ordinatis, potiori ratione tenebuntur ejus potestatem legislativam non impedire; quod enim ab ipso Christo Deo Ecclesiæ collatum est, nulla auctoritate humana licite præpediri potest.

Infertur ex his, injuriam in Christum ejusque Ecclesiam atque divina jura admittere, suoque officio dæesse Principes

christianos, horumque ministros, qui Ecclesiae leges, decreta, aut constitutiones circa fidem, mores, et disciplinam, publica reddi non sinunt, nisi in casibus, et quoad ea tantum, quae Ecclesia ipsa, vel summi Pontifices ex privilegio, vel gratia concessere.

3.º Ecclesia vindicat sibi jus divinum, infallibilemque auctoritatem ad decernendum circa doctrinam fidei et morum, utpote *columna et firmamentum veritatis*, quoad conservandas, tuendas, interpretandas, definiendas veritates eas supernaturales, sine quibus Ecclesia a Christo fundata consistere nequit, et quarum ope homines ad spiritualem destinationem vitae praesentis et futurae perveniunt, et evadunt. Exinde enascitur: 1.º officium quoad homines, sive privatos, sive publicos, fide divina credendi ejusmodi veritates ab Ecclesia propositas, easdemque ad praxim revocandum mores spectant. 2.º Quoad Principes, et magistratus catholicos, enascitur officium cohibendi publicationem et diffusionem doctrinarum, quae veritatibus ab Ecclesia definitis et propositis adversantur; cum ejusmodi doctrinae cedant in nocuum et perniciem subditorum, quorum bonum ipsi procurare tenentur, ac praeterea qua *catholici* principes, obedientiam, obsequium, et protectionem catholicae veritati debent.

4.º Ecclesia jus habet invigilandi ac in examen vocandi doctrinam publicam, ac proinde jus interveniendi in Universitatibus, Collegiis, aliisque locis quae a suis membris frequentantur. Nam secus, nec congrue exercere potest jus divinum infallibiliter definiendi et declarandi veritatem circa fidem et mores; nec fideles sibi commissos in ordine ad aeternam salutem congrua ratione regere posset et pascere. Ergo injustitiae rei sunt, suoque officio erga Dei Ecclesiam deficient magistratus et Reges nationis catholicae qui, aut interdiciunt, aut non protegunt interventum summi Pontificis, et Episcoporum, quoad publicam doctrinam (*enseñanza pública*) seu juventutis instructionem. Profecto, praestandum id esset a christianis Principibus non modo propter jus Ecclesiae, sed et propter propriam utilitatem, et animi gratitudinem. Propter propriam utilitatem; quia ex doctrina et interventu Ecclesiae in publica instructione, homines discunt Principibus et magistratibus subijci et obedire, non propter

timorem praenae, sed ex conscientiae imperio et persuasione, seditiones publicae proscribuntur, tumultus, perturbationes politicae, crimina vitantur. Propter animi gratitudinem; tum quia scientiarum initium, incrementum et evolutionem, indeficienter, totisque viribus constanter Ecclesia catholica promovit, tum quia Universitates et Collegia scientiis dicata, ab eadem vel fundationem, vel proventus, privilegia, et beneficia maxima ex parte acceperunt, prout historia luculenter testatur.

Infertur ex dictis, prorsus rejiciendum esse tamquam repugans, non modo juribus Ecclesiae quoad sua membra, sed ipsi libertati sociali et politicae hominis, monopolium illud doctrinae (*monopolio universitario de la enseñanza*) quod Universitates hodiernae sibi arrogare contendunt, quasi infallibilitate doctrinali universim praeditae essent. Porro monopolium hocce universitarium, ex duplici praesertim capite originem ducit: 1.º ex Protestantismo, qui ad vetus Caesarium vergit atque tendit, omnia civium jura, sive sacra, sive profana in rempublicam ipsam, seu ejus praesidentem transferre satagens; 2.º ex rationalistarum ac impiorum hominum odio in Ecclesiam catholicam, quippe hac ratione salutarem ejus influxum in mentes et corda hominum ope instructionis ac educationis juventutis, evacuare penitus optant.

5.º Ecclesia jus habet aequiendi, ac cum proprietatis dominio possidendi bona temporalia. Nam 1.º Si jus istud agnoscitur in aliis societatibus, ac in individuis, potiori ratione agnoscendum est in Ecclesia Christi, quae perfectissima societas existit, majoremque independentiam, ac perfectiorem organismum ex sua natura sibi vindicat. Deinde, Christi Ecclesia sine divino cultu consistere nequit; at cultus divinus, et sustentationem ministrorum, et templa, vasa, aras, aliaque postulat, quae sine possessione et dominio temporalium honorum, congrua ratione obtineri nequeunt. Ergo officium Regis et magistratus catholici est conservare et tueri jus hocce Ecclesiae acquirendi et possidendi temporalia bona. Quod si aliquando incommoda aliqua ex hoc promanare existimentur, remedium eis adhibere oportet, non per vim aut ex propria auctoritate, sed de consensu ipsius Ecclesiae, qui ab ea nunquam denegatur, dummodo Principis petitio rationi sit consentanea.